

В отличие от предыдущих примеров, в которых, как уже было сказано, концепт “happiness” проявляется в виде личностных переживаний героев, здесь концепт “happiness” проявляется в описании времени и места действий, которые в этом случае становятся «носителями» исследуемого концепта.

Таким образом, в романе Р. Брэдбери «Вино из одуванчиков» данный концепт отражается посредством понятий, связанных, как с психосоматической реакцией героев, так и с символами, найденными в описаниях места и времени, например, «эйфория», «красные щёки», «цветы», «босые ноги».

Концепт “happiness”, как и любой концепт, имеет образную природу; его комплексная, абстрактная структура позволяет считать его гештальтом.

Литература

1 Арутюнова, Н. Д. Язык и мир человека / Н. Д. Арутюнова. – М.: Языки русской культуры, 1999. – 896 с.

2 Болдырев, Н. Н. Концепт и значение слова / Н. Н. Болдырев // Методологические проблемы когнитивной лингвистики: сб. науч. тр.; Воронежский гос. ун-т ; под ред. И. А. Стернина. – Воронеж: Изд-во ВГУ, 2001. – С. 25–36.

3 Карасик, В. И. Языковой круг: личность, концепт, дискурс / В. И. Карасик. – Волгоград: Перемена, 2002. – 476 с.

4 Лихачев, Д. С. Концептосфера русского языка / Д. С. Лихачев // Русская словесность. От теории словесности к структуре текста. Антология. / Д. С. Лихачев [и др.]; под ред. В. П. Нерознак. – М.: Академия, 1997. – С. 280–287.

5 Слышкин, Г. Г. От текста к символу: лингвокультурные концепты прецедентных текстов в сознании и дискурсе / Г. Г. Слышкин. – М.: Academia, 2000. – 128 с.

6 Попова, З. Д. Очерки по когнитивной лингвистике / З. Д. Попова, И. А. Стернин. – Воронеж: Истоки, 2001. – 189 с.

7 Happiness – definition of happiness in English from the Oxford dictionary // Oxford Dictionaries - Dictionary, Thesaurus & Grammar [Электронный ресурс]. – 2016. – Режим доступа: <http://www.oxforddictionaries.com/definition/english/...> – Дата доступа: 20.04.2016.

УДК 811.161.3'42'373.2:398.92:395.4:821.161.3-1/.3*Я.Купала

Ю. Ю. Пінчук

СЕМАНТИЧНАЯ ГРУПОЎКА ФРАЗЕАЛАГІЗМАЎ МОВЫ ТВОРАЎ ЯНКІ КУПАЛЫ СА ЗНАЧЭННЕМ ‘ПАМЯЦЬ / ЗАБЫЦЦЁ’

У артыкуле на матэрыяле фразеалагізмаў мовы твораў Янкі Купалы са значэннем ‘памяць / забыццё’ разгледжана семантычная групавая фразеалагізмаў, адзначаны асаблівасці кожнай з груп. Аўтар даказвае, што індывідуальнаму стылю класіка ўласціва выключна багатае і разнастайнае выкарыстанне фразеалагічнага фонду беларускай мовы.

Творчасць класіка беларускай літаратуры Янкі Купалы заўсёды ў цэнтры ўвагі даследчыкаў розных галін навукі, у тым ліку і даследчыкаў мовы яго твораў. Вучоныя прыадкрываюць усё новыя і новыя аспекты яго дзейнасці, вызначаюць ролю мастака слова ў развіцці і станаўленні сучаснай беларускай літаратурнай мовы, пазнанні беларуса, яго светаўспрымання і светаўяўлення.

Індывідуальнасць мастака слова выяўляецца праз багацце яго слоўніка, шырокае выкарыстанне мастацкіх сродкаў вобразнасці. Адметнасцю індывідуальна-аўтарскага

мастацкага стылю Янкі Купалы з’яўляецца выключна багатае і разнастайнае выкарыстанне фразеалагічнага фонду беларускай мовы, высокая насычанасць твораў фразеалагізмамі.

Адзін з найяскравейшых пісьменнікаў нашай краіны робіць мову сваіх твораў яркай, вострай, вобразнай, сакавітай і вельмі блізкай да народнай. Мастак падкрэслівае сваю сувязь з людзьмі, для якіх ён пісаў, блізкасць да іх.

“Фразеалагізмы, аб’ядноўваючыся паводле семантыкі ў фразеалагічныя палі і групы, рэпрэзентуюць найбольш актуальныя для народа-носьбіта канцэпты. А вобразная аснова фразеалагізмаў можа экспліцыраваць розныя прыкметы канцэпту” [1, с. 41].

Такім рэпрэзентаваным фразеалагізмамі з’яўляецца канцэпт *памяць*, які ўключае ў свой склад як фразеалагізмы са значэннем ‘памяць, помніць’, так і фразеалагізмы з процілеглым значэннем ‘забыццё, забыць’. У сукупнасці яны ўтвараюць фразеасемантычную групу, якая з’яўляецца адной са складаючых фразеасемантычнага поля ‘разумовыя здольнасці чалавека’.

Памяць – “здольнасць да ўзнаўлення мінулага вопыту, адна з асноўных уласцівасцей нервовай сістэмы, якая выражаецца ў здольнасці доўга захоўваць інфармацыю аб падзеях знешняга свету і рэакцыях арганізма і шматразова ўводзіць яе ў сферу свядомасці і паводзін” [2, с. 972].

Як вядома, памяць недаступная прамому назіранню і ўспрыманню, і ў гэтых адносінах яна падобна розным тыпам унутранага стану чалавека. Таму асабліва цікавым з’яўляецца ўстанавіць, як вербалізуецца памяць і супрацьлеглае ёй паняцце *забыццё* сродкамі фразеалогіі, для якой, як вядома, важна не столькі назваць, абазначыць пэўную з’яву, прадмет рэчаіснасці, колькі яшчэ даць ацэнку, ахарактарызаваць абазначанае, выявіўшы такім чынам іх усведамленне, асэнсаванне і каштоўнасцю вартасць для соцыуму.

Даследаванне фразеалагізмаў са значэннем ‘памяць/забыццё’ мовы твораў Янкі Купалы дазволіла выдзеліць 2 фразеасемантычныя падгрупы: 1) фразеалагізмы са значэннем ‘памяць’; 2) фразеалагізмы са значэннем ‘забыццё’. Крыніцай матэрыялу паслужыў “Слоўнік фразеалагізмаў мовы твораў Янкі Купалы” В. А. Ляшчынскай і З. У. Шведавай [3].

Фразеалагізмы кожнай фразеасемантычнай падгрупы можна размежаваць у залежнасці ад ступені забыцця або запамінання. Так, ад агульнай, адносна невялікай, колькасці фразеалагізмаў са значэннем ‘памяць / забыццё’ (24 адзінкі), у межах фразеасемантычнай падгрупы са значэннем ‘памяць’ выдзелена 11 адзінак.

Фразеалагізмы тыпу *на вус матаць* ‘цвёрда запамінаць што-н., улічваць на будучае’ [3, с. 58], *у вушы ўлезці* ‘запомніць на слых’ [3, с. 60], *у памяці жыць* ‘помніць, не забываць што-, каго-н.’ [3, с. 190], *успомніць-прыпомніць* ‘моцна памятаць каго-, што-н.’ [3, с. 289] сведчаць пра імкненне пісьменніка перадаць тое, што продкі надавалі памяці вялікае значэнне, вылучаючы яе працягласць, сілу.

Асобныя фразеалагізмы, прадстаўленыя ў творах Янкі Купалы са значэннем ‘памяць’, указваюць на здольнасць чалавека думаць, разважаць: *прыходзіць на думку* каму ‘ўспамінаць, прыпамінаць што-н.’ [3, с. 89], *збіраць зярно к зярняці* ‘ўспамінаць былое’ [3, с. 120], *на мысль узляцець* ‘прыпомніць што-н.’ [3, с. 169], *прыйсці на памяць і на памяць прыйсці* ‘ўспомніць’ [3, с. 191], *на памяць* ‘для таго, каб помніць, не забыць каго-, што-н.’ [3, с. 191].

Адметнымі з’яўляюцца фразеалагізмы *азірнуцца ясным вокам* ‘ўспомніць, узгадаць мінулае’ [3, с. 42], *вокам акінуць (кінуць)* ‘узгадаць, ўспомніць самае важнае ў мінулым’ [3, с. 42–43] і вобраз (*вачэй*) як аднаго з галоўных кампанентаў. Пры дапамозе вачэй чалавек здольны ўспрымаць, назіраць і, як вынік, запамінаць неабходную інфармацыю.

Лагічна, што найвышэйшы ўзровень адсутнасці памяці – забыццё. У межах фразеасемантычнай падгрупы са значэннем ‘забыццё’ было выдзелена 13 адзінак.

Як і паняццю *памяць*, так і паняццю *забыццё* характэрна сіла і працягласць. Так, фразеалагізмы *вырваць з сэрца* ‘прымусіць сябе забыць каго, што-н., перастаць шкадаваць’ [3, с. 266], *выдзерці з сэрца і душы* ‘сілай старацца забыць’ [3, с. 266], *вырваць з душы* ‘прымусіць забыць што-н.’ [3, с. 99] указваюць на тое, што працэс забыцця адбываецца пад прымусам, і маюць ярка выражаную адмоўную канатацыю.

Вобраз *галавы* ў фразеалагізмах са значэннем ‘забыццё’ даволі разнастайны і прадстаўлены фразеалагізмамі тыпу *галаву забыцца* ‘не помніць што-н., забыцца на што-н.’ [3, с. 63], *у галаву не палезе* ‘не здолець успрыняць, запомніць што-н.’ [3, с. 65], *з памяці* ‘не глядзячы куды-н., не помнячы што-н.’ [3, с. 190], *згубіць памяць* ‘разгубіцца, забыць пра ўсё’ [3, с. 190]. Яны могуць указваць на якасць памяці, напрыклад, *кароткая памяць* ‘дрэнная, слабая памяць; пра адсутнасць здольнасці помніць што-н.’ [3, с. 191]; надыход забыцця як працэс, напрыклад, *выйсці з памяці* ‘забыць, не ўспомніць пра што-н.’ [3, с. 190], *адбіраць памяць* ‘забывацца, не помніць’ [3, с. 190] і інш. Вобраз гэтых фразеалагізмаў, як было адзначана вышэй, прама ці ўскосна звязаны з галавой, паводле метанімічнай мадэлі ‘памяць – тое, што ў галаве як сасудзе для яе’, якая не заўсёды называецца, але падразумяецца і можа выходзіць адтуль, пакідаючы сасуд пустым, указваючы такім чынам на адсутнасць памяці, якая да гэтага часу была.

Семантычны аналіз фразеалагізмаў фразеасемантычнай групы са значэннем ‘памяць / забыццё’ мовы твораў Янкі Купалы, нават прадстаўлены адносна невялікай колькасцю (24 адзінкі), дазваляе гаварыць аб вялікім значэнні памяці ў жыцці кожнага беларуса. Абсалютна ўсё, што мы ведаем, умеем, ёсць следства здольнасці мозгу запамінаць і захоўваць у памяці вобразы, думкі, перажытыя пачуцці і інш. Чалавек, пазбаўлены памяці, вечна знаходзіўся б у становішчы нованароджанага, быў бы істотай, не здольнай чаму-небудзь навучыцца, чым-небудзь авалодаць, і яго дзеянні вызначаліся б толькі інстынктамі. Памяць стварае, захоўвае і ўзбагачае нашы веды, уменні і навыкі, без чаго не мажлівыя ні паспяховае вучэнне, ні плённая дзейнасць. Чым больш чалавек ведае і ўмее, г.зн. чым больш захоўваецца ў яго памяці, тым большую карысць ён зможа прынесці свайму народу.

Літаратура

1 Шведава, З. У. Рэпрэзентацыя канцэптаў “памяць” і “забыццё” фразеалагічнымі адзінкамі беларускай мовы / З. У. Шведава // Роднае слова. – 2012. – № 1. – С. 41–44.

2 Советский энциклопедический словарь / научно-редакционный совет: А. М. Прохоров (пред.). – М.: Сов. Энцикл., 1981.

3 Ляшчынская, В. А. Слоўнік фразеалагізмаў мовы твораў Янкі Купалы / В. А. Ляшчынская, З. У. Шведава. – Гомель: ГДУ імя Ф. Скарыны, 2007. – 312 с.

УДК 37.091.3:811’243:004.9

Ю. Н. Пупченко

ИСПОЛЬЗОВАНИЕ ИНТЕРАКТИВНОЙ ДОСКИ ПРИ ОБУЧЕНИИ ИНОСТРАННОМУ ЯЗЫКУ

Статья посвящена рассмотрению интерактивной доски как средства обучения иностранному языку. В статье рассматриваются возможности и преимущества использования интерактивной доски при обучении учащихся средней школы иностранному языку.